

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра терапії імені професора П. І. Локеса

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

 Надія ДМИТРЕНКО
(протокол « 01 » вересня 2026 р. № 1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

КЛІНІЧНА ДІАГНОСТИКА ХВОРОБ ТВАРИН

освітньо-професійна програма «Ветеринарна медицина»

спеціальність Н6 Ветеринарна медицина

галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство, ветеринарна медицина

рівень вищої освіти другий (магістерський)

факультет ветеринарної медицини

Робоча програма навчальної дисципліни Клінічна діагностика хвороб тварин для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Ветеринарна медицина» спеціальності Н6 Ветеринарна медицина

Мова викладання – державна

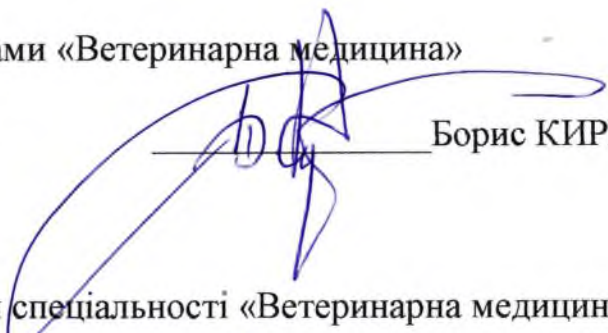
Розробник: Сергій Зарицький, старший викладач кафедри терапії імені професора П. І. Локеса, доктор філософії з ветеринарної медицини

« 01 » вересня 2026 року

 Сергій ЗАРИЦЬКИЙ

Погоджено гарантом освітньої програми «Ветеринарна медицина»

« 01 » вересня 2026 року

 Борис КИРИЧКО

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Ветеринарна медицина»

протокол « 01 » вересня 2026 року № 1

Голова ради з якості
вищої освіти спеціальності

 Надія ДМИТРЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти	
Загальна кількість годин	210	
Кількість кредитів	7,0	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова	
Рік навчання (шифр курс)	2 (Н6ВМ_мд_2025)	
Семестр	3	4
Лекції (годин)	18	16
Лабораторні (годин)	40	28
Самостійна робота (годин)	62	46
Форма семестрового контролю	залік	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Сформувати у здобувачів вищої освіти теоретичні знання та практичні навички з клінічної діагностики хвороб тварин; оволодіти методами клінічного, лабораторного та інструментального дослідження хворих тварин; навчити розпізнавати симптоми й синдроми захворювань, оцінювати результати діагностичних досліджень, встановлювати взаємозв'язок між виявленими змінами та патологічним процесом, а також обґрунтовувати попередній і заключний діагнози.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Анатомія свійських тварин», «Фізіологія тварин», «Цитологія, гістологія, ембріологія», «Основи ультразвукової діагностики», «Латинська мова», «Дієтотерапія та годівля тварин».

4. Компетентності

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 14. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

фахові:

ФК 1. Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів – ссавців, птахів, комах (бджіл), риб та інших хребетних.

ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.

ФК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

ФК 7. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.

5. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

ПРН 3. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

ПРН 22. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, володіти системою рухових умінь і навичок.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини	володіти термінологією у ветеринарній медицині
	знати визначення ветеринарних термінів
ПРН 3. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень	вміти визначати клінічні прояви хвороб тварин
	вміти проводити основні лабораторні дослідження біологічних субстратів від хворих тварин
	встановлювати взаємозв'язок між клінічними симптомами хвороби та результатами лабораторних досліджень
ПРН 22. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, володіти системою рухових умінь і навичок.	вміти поєднувати теоретичні знання з реальними умовами практичної діяльності
	вміти аналізувати отримані результати дослідження та формулювати обґрунтовані висновки та рекомендації
	володіти точністю, координацією та вміти безпечно виконувати практичні маніпуляції

6. Методи навчання і викладання

Словесні методи – лекція, розповідь, пояснення;

Наочні методи – ілюстрування, демонстрування, спостереження;

Практичні методи – лабораторні роботи, робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування;

Методи формування пізнавальних інтересів – створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу; метод відповідей на запитання і опитування думок здобувачів вищої освіти;

Комп'ютерні, мультимедійні методи – Використання мультимедійних презентацій;

Методи усного контролю: опитування.

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи клінічної діагностики. Схема клінічного дослідження тварин. Реєстрація, анамнез і загальне дослідження

Клінічна діагностика як навчальна дисципліна та галузь ветеринарної медицини. Її значення у встановленні діагнозу, визначенні прогнозу, виборі лікувально-профілактичних заходів і контролі стану здоров'я тварин.

Зв'язок клінічної діагностики з іншими дисциплінами.

Основні етапи розпізнавання хвороб. Поняття про симптоми, синдроми, діагноз і прогноз. Види діагнозу та прогнозу. Особливості розпізнавання захворювань за субклінічного перебігу.

Загальна схема клінічного дослідження тварин. Правила техніки безпеки, біоетики та добробуту тварин під час проведення діагностичних процедур.

Реєстрація тварини та оформлення історії хвороби. Збір анамнезу.

Загальні методи клінічного дослідження: огляд, пальпація, перкусія, аускультация, термометрія. Значення загального стану, габітусу, поведінки, положення тіла, вгодованості, стану шкіри, волосяного покриву, підшкірної клітковини та слизових оболонок для діагностики захворювань. Дослідження лімфатичних вузлів і судин.

Історія розвитку клінічної діагностики. Особливості клінічного дослідження тварин у господарствах різного типу. Історія хвороби. Спеціальні інструментальні та лабораторні методи клінічного дослідження тварин.

Тема 2. Клінічне дослідження серцево-судинної системи. Оцінювання функціонального стану серця і судин

Значення дослідження серцево-судинної системи для оцінювання загального стану організму, виявлення функціональних і органічних порушень, а також діагностики захворювань тварин.

Порядок і методи клінічного дослідження серцево-судинної системи. Огляд і пальпація ділянки серця. Визначення серцевого поштовху, його локалізації, сили та характеру.

Визначення меж серця методом перкусії. Аускультация серця. Походження, характеристика та зміни серцевих тонів.

Серцеві шуми, їх класифікація, механізми виникнення та діагностичне значення. Органічні й функціональні ендокардіальні шуми. Перикардіальні шуми тертя та їх клінічна оцінка.

Дослідження артеріального пульсу. Визначення частоти, ритму, наповнення, величини, напруження та форми пульсової хвилі. Дослідження периферичних судин і венозного пульсу.

Електрокардіографія та інші спеціальні методи дослідження серцево-судинної системи. Оцінювання основних показників електрокардіограми та їх діагностичне значення.

Тема 3. Клінічне дослідження системи дихання. Дослідження верхніх і нижніх дихальних шляхів

Значення дослідження системи дихання для оцінювання газообміну, функціонального стану організму та діагностики захворювань органів дихання.

Порядок клінічного дослідження органів дихання. Оцінювання частоти, ритму, типу, глибини та симетричності дихальних рухів. Визначення задишки, кашлю, витікання з носових ходів та інших ознак порушення дихання.

Дослідження носової порожнини, носових ходів, придаткових пазух, гортані, трахеї та регіонарних лімфатичних вузлів. Клінічне значення характеру носових виділень, кашлю та змін голосу.

Огляд і пальпація грудної клітки. Визначення болючості, чутливості, цілісності та симетричності грудної стінки.

Перкусія грудної клітки. Визначення меж легень, характеру перкуторного звуку та його змін за різних патологічних станів.

Аускультация легень. Оцінювання основних і додаткових дихальних шумів. Диференційно-діагностичне значення хрипів, крепітації, шуму тертя плеври та інших аускультативних ознак.

Спеціальні методи дослідження органів дихання: рентгенографія, ультрасонографія, ендоскопічні та лабораторні методи. Інтерпретація результатів дослідження з урахуванням клінічних проявів захворювання.

Тема 4. Клінічне дослідження системи травлення у тварин. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин

Значення дослідження системи травлення для оцінювання стану організму, характеру обміну речовин, продуктивності та діагностики захворювань органів травного апарату.

Порядок і методи дослідження системи травлення. Оцінювання апетиту, приймання корму та води, жування, ковтання, відрижки, блювання, жуйки та акту дефекації.

Дослідження ротової порожнини, глотки, стравоходу та слинних залоз. Клінічне значення змін слиновиділення, жування, ковтання та проходження кормових мас.

Особливості дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин. Дослідження рубця: його топографія, наповнення, консистенція вмісту, скоротлива діяльність і характер рухів.

Дослідження сітки, книжки та сичуга. Діагностичне значення порушень моторики передшлунків. Клінічні ознаки та методи діагностики ретикулоперитоніту, ретикулоперикардиту, тимпанії, атонії, гіпотонії та інших розладів травлення у жуйних.

Дослідження вмісту рубця: визначення фізичних показників (колір, запах, консистенція, pH). Визначення загальної кислотності, активності мікрофлори рубця. Підрахунок кількості інфузорій.

Тема 5. Клінічне дослідження шлунково-кишкового тракту у моногастричних тварин. Дослідження кишечника, акту дефекації та печінки

Особливості дослідження шлунка у коней, свиней, собак, котів та інших моногастричних тварин. Значення видових і вікових особливостей будови та функціонування органів травлення.

Дослідження шлунка та його моторної функції. Оцінювання болючості, наповнення, перистальтики, ознак розширення шлунка та порушення евакуації його вмісту.

Дослідження кишечника методами огляду, пальпації, перкусії та аускультатії. Оцінювання перистальтики, локалізації болючих ділянок, метеоризму, кишкових шумів і ознак непрохідності.

Дослідження акту дефекації. Характеристика частоти, тривалості, болючості та особливостей виділення калових мас. Діагностичне значення діареї, закріпів, тенезмів, домішок крові, слизу та інших патологічних включень.

Дослідження фекалій: органолептичні, фізичні, хімічні, мікроскопічні та паразитологічні методи.

Клінічне дослідження печінки та жовчовидільної системи. Визначення розмірів, болючості, консистенції та функціонального стану печінки. Оцінювання ознак жовтяниці, порушень пігментного обміну та печінкової недостатності.

Застосування лабораторних, ультразвукових, рентгенологічних та інших спеціальних методів у діагностиці захворювань органів травлення.

Тема 6. Клінічне дослідження сечовидільної системи. Лабораторна діагностика захворювань нирок і сечових шляхів

Значення дослідження сечовидільної системи для оцінювання водно-сольового обміну, видільної функції нирок та загального стану організму тварин.

Дослідження нирок у різних видів тварин. Визначення їх локалізації, розмірів, форми, консистенції, рухомості та болючості. Клінічне значення змін нирок за запальних, дегенеративних і дистрофічних процесів.

Дослідження сечоводів, сечового міхура та уретри. Оцінювання акту сечовипускання, його частоти, тривалості, болючості, об'єму та характеру виділення сечі.

Поняття про поліурію, олігурію, анурію, дизурію, странгурію, гематурію, гемоглобінурію, протеїнурію та інші порушення сечовиділення.

Відбір, пакування, зберігання та транспортування проб сечі. Загальне дослідження сечі: визначення кольору, прозорості, запаху, відносної густини, реакції, білка, глюкози, кетонових тіл, пігментів та інших показників.

Дослідження осаду сечі: визначення “організованих” та “неорганізованих” компонентів осаду сечі хворих тварин. Інтерпретація отриманих результатів.

Спеціальні методи дослідження сечовидільної системи: ультрасонографія, рентгенографія, контрастні дослідження та функціональні проби. Інтерпретація результатів лабораторних і спеціальних досліджень.

Тема 7. Клінічне дослідження нервової системи та органів чуття

Значення нервової системи в регуляції функцій організму та підтриманні взаємозв'язку між органами й системами. Особливості неврологічного дослідження тварин.

Оцінювання поведінки, свідомості, темпераменту, реакції на зовнішні подразники та координації рухів. Виявлення порушень свідомості, чутливості, поведінки та просторової орієнтації.

Дослідження черепа, хребта, м'язів і периферичних нервів. Оцінювання болючості, рухомості, симетричності та функціонального стану окремих ділянок.

Дослідження органів зору, слуху, нюху, смаку та рівноваги. Клінічне значення змін функцій органів чуття.

Дослідження поверхневої та глибокої чутливості. Перевірка поверхневих, глибоких, сухожилкових і патологічних рефлексів.

Оцінювання рухової сфери: положення тіла, ходи, координації рухів, м'язового тону, сили та характеру мимовільних рухів. Діагностичне значення парезів, паралічів, атаксії, судом і тремору.

Дослідження вегетативного відділу нервової системи. Дослідження спинномозкової рідини та її діагностичне значення.

Застосування спеціальних методів у неврології: електродіагностика, візуалізаційні методи, лабораторні дослідження та функціональні проби.

Тема 8. Клінічне та лабораторне дослідження крові й кровотворних органів

Значення дослідження крові для оцінювання гомеостазу, функціонального стану органів і систем, виявлення запальних, інфекційних, паразитарних, метаболічних та інших патологічних процесів.

Порядок дослідження крові. Правила відбору, стабілізації, маркування, зберігання та транспортування проб крові для лабораторних досліджень.

Фізичні властивості крові та їх клінічне значення. Морфологічне дослідження крові. Визначення кількості еритроцитів, лейкоцитів, тромбоцитів, концентрації гемоглобіну, гематокриту та інших гематологічних показників.

Оцінювання еритроцитів: розмір, форма, забарвлення, ступінь насичення гемоглобіном, наявність патологічних включень. Анемії та їх лабораторна характеристика.

Дослідження лейкоцитів. Визначення лейкоцитарної формули, оцінювання лейкоцитозів, лейкопеній, нейтрофілії, лімфоцитозу, еозинофілії та інших змін.

Дослідження тромбоцитів і показників гемостазу. Діагностичне значення тромбоцитопеній, тромбоцитозів і порушень згортання крові.

Біохімічне дослідження крові. Визначення основних показників білкового, вуглеводного, ліпідного, пігментного та мінерального обміну, активності ферментів і функціонального стану внутрішніх органів.

Дослідження кровотворних органів: кісткового мозку, селезінки та лімфатичних вузлів. Клінічне значення результатів цитологічного, морфологічного та лабораторного дослідження.

Тема 9. Діагностика порушень обміну речовин, енергії, вітамінів і мінеральних елементів

Поняття про обмін речовин та енергії. Значення метаболізму для підтримання гомеостазу, продуктивності, відтворної функції та загального стану здоров'я тварин.

Причини виникнення метаболічних хвороб. Роль неповноцінної годівлі, порушень утримання, експлуатації, стресових факторів, фізіологічного стану та супутніх захворювань у розвитку порушень обміну речовин.

Діагностика порушень білкового обміну.

Діагностика порушень вуглеводного обміну. Дослідження рівня глюкози, кетонових тіл та інших показників, що характеризують енергетичний обмін.

Діагностика порушень ліпідного обміну. Оцінювання основних показників ліпідного профілю та їх змін за патологічних станів.

Діагностика порушень обміну макро- і мікроелементів. Клінічне значення дослідження кальцію, фосфору, магнію, калію, натрію, заліза, міді, цинку, кобальту, марганцю, селену та інших елементів.

Діагностика гіпо- та гіпервітамінозів. Клінічні ознаки й лабораторні показники порушень обміну жиророзчинних і водорозчинних вітамінів.

Комплексне оцінювання результатів клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень за метаболічних хвороб. Обґрунтування діагнозу, прогнозу та профілактичних заходів.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма (Н6ВМ_мд_2025)			
	усього	у тому числі		
		лек.	лаб.	с.р
Тема 1. Теоретичні основи клінічної діагностики. Схема клінічного дослідження тварин. Реєстрація, анамнез і загальне дослідження	30	6	8	16
Тема 2. Клінічне дослідження серцево-судинної системи. Оцінювання функціонального стану серця і судин	30	4	12	14
Тема 3. Клінічне дослідження системи дихання. Дослідження верхніх і нижніх дихальних шляхів	28	4	10	14
Тема 4. Клінічне дослідження системи травлення у тварин. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин	32	4	10	18
Разом за I семестр	120	18	40	62
Тема 5. Клінічне дослідження шлунково-кишкового тракту у моногастричних тварин. Дослідження кишечника, акту дефекації та печінки	20	4	8	8
Тема 6. Клінічне дослідження сечовидільної системи. Лабораторна діагностика захворювань нирок і сечових шляхів.	20	4	6	8
Тема 7. Клінічне дослідження нервової системи та органів чуття.	18	2	4	12
Тема 8. Клінічне та лабораторне дослідження крові й кровотворних органів.	18	4	8	8
Тема 9. Діагностика порушень обміну речовин, енергії, вітамінів і мінеральних елементів	14	2	2	10
Разом за II семестр	90	16	28	46
Усього годин	210	34	68	108

8. Теми лабораторних занять

Назва теми	Кількість годин
	денна форма (Н6ВМ_мд_2025)
Тема 1. Теоретичні основи клінічної діагностики. Схема клінічного дослідження тварин. Реєстрація, анамнез і загальне дослідження Загальна схема клінічного дослідження тварин. Правила техніки безпеки, біоетики та добробуту тварин під час проведення діагностичних процедур. Реєстрація тварини та оформлення історії хвороби. Збір анамнезу.	8

Загальні методи клінічного дослідження: огляд, пальпація, перкусія, аускультация, термометрія. Значення загального стану, габітуса, поведінки, положення тіла, вгодованості, стану шкіри, волосяного покриву, підшкірної клітковини та слизових оболонок для діагностики захворювань. Дослідження лімфатичних вузлів і судин.	
Тема 2. Клінічне дослідження серцево-судинної системи. Оцінювання функціонального стану серця і судин. Порядок і методи клінічного дослідження серцево-судинної системи. Огляд і пальпація ділянки серця. Визначення серцевого поштовху, його локалізації, сили та характеру. Визначення меж серця методом перкусії. Аускультация серця. Походження, характеристика та зміни серцевих тонів. Серцеві шуми, їх класифікація, механізми виникнення та діагностичне значення. Органічні й функціональні ендокардіальні шуми. Перикардіальні шуми тертя та їх клінічна оцінка. Електрокардіографія та інші спеціальні методи дослідження серцево-судинної системи. Оцінювання основних показників електрокардіограми та їх діагностичне значення.	12
Тема 3. Клінічне дослідження системи дихання. Дослідження верхніх і нижніх дихальних шляхів. Порядок клінічного дослідження органів дихання. Оцінювання частоти, ритму, типу, глибини та симетричності дихальних рухів. Визначення задишки, кашлю, витікання з носових ходів та інших ознак порушення дихання. Дослідження носової порожнини, носових ходів, придаткових пазух, гортані, трахеї та регіонарних лімфатичних вузлів. Клінічне значення характеру носових виділень, кашлю та змін голосу. Огляд і пальпація грудної клітки. Визначення болючості, чутливості, цілісності та симетричності грудної стінки. Перкусія грудної клітки. Визначення меж легень, характеру перкуторного звуку та його змін за різних патологічних станів. Аускультация легень. Оцінювання основних і додаткових дихальних шумів. Диференційно-діагностичне значення хрипів, крепітації, шуму тертя плеври та інших аускультативних ознак.	10
Тема 4. Клінічне дослідження системи травлення у тварин. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин Порядок і методи дослідження системи травлення. Оцінювання апетиту, приймання корму та води, жування, ковтання, відрижки, блювання, жуйки та акту дефекації. Дослідження ротової порожнини, глотки, стравоходу та слинних залоз. Клінічне значення змін слиновиділення, жування, ковтання та проходження кормових мас.	10

Особливості дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин. Дослідження рубця: його топографія, наповнення, консистенція вмісту, скоротлива діяльність і характер рухів. Дослідження сітки, книжки та сичуга. Діагностичне значення порушень моторики передшлунків. Клінічні ознаки та методи діагностики ретикулоперитоніту, ретикулоперикардиту, тимпанії, атонії, гіпотонії та інших розладів травлення у жуйних.	
Разом за I семестр	40
Тема 5. Клінічне дослідження шлунково-кишкового тракту у моногастричних тварин. Дослідження кишечника, акту дефекації та печінки. Дослідження шлунка та його моторної функції. Оцінювання болючості, наповнення, перистальтики, ознак розширення шлунка та порушення евакуації його вмісту. Дослідження кишечника методами огляду, пальпації, перкусії та аускультатії. Оцінювання перистальтики, локалізації болючих ділянок, метеоризму, кишкових шумів і ознак непрохідності. Дослідження акту дефекації. Характеристика частоти, тривалості, болючості та особливостей виділення калових мас. Діагностичне значення діареї, закріпів, тенезмів, домішок крові, слизу та інших патологічних включень. Клінічне дослідження печінки та жовчовидільної системи. Визначення розмірів, болючості, консистенції та функціонального стану печінки. Оцінювання ознак жовтяниці, порушень пігментного обміну та печінкової недостатності.	8
Тема 6. Клінічне дослідження сечовидільної системи. Лабораторна діагностика захворювань нирок і сечових шляхів Дослідження сечоводів, сечового міхура та уретри. Оцінювання акту сечовипускання, його частоти, тривалості, болючості, об'єму та характеру виділення сечі. Поняття про поліурію, олігурію, анурію, дизурію, странгурію, гематурію, гемоглобінурію, протеїнурію та інші порушення сечовиділення. Відбір, пакування, зберігання та транспортування проб сечі. Загальне дослідження сечі: визначення кольору, прозорості, запаху, відносної густини, реакції, білка, глюкози, кетонових тіл, пігментів та інших показників. Дослідження осаду сечі: визначення “організованих” та “неорганізованих” компонентів осаду сечі хворих тварин. Інтерпретація отриманих результатів.	6
Тема 7. Клінічне дослідження нервової системи та органів чуття Оцінювання поведінки, свідомості, темпераменту, реакції на	4

зовнішні подразники та координації рухів. Виявлення порушень свідомості, чутливості, поведінки та просторової орієнтації. Дослідження черепа, хребта, м'язів і периферичних нервів. Оцінювання болючості, рухомості, симетричності та функціонального стану окремих ділянок. Дослідження органів зору, слуху, нюху, смаку та рівноваги. Клінічне значення змін функцій органів чуття. Дослідження поверхневої та глибокої чутливості. Перевірка поверхневих, глибоких, сухожилкових і патологічних рефлексів. Оцінювання рухової сфери: положення тіла, ходи, координації рухів, м'язового тонусу, сили та характеру мимовільних рухів. Діагностичне значення парезів, паралічів, атаксії, судом і тремору.	
Тема 8. Клінічне та лабораторне дослідження крові й кровотворних органів Порядок дослідження крові. Правила відбору, стабілізації, маркування, зберігання та транспортування проб крові для лабораторних досліджень. Фізичні властивості крові та їх клінічне значення. Морфологічне дослідження крові. Визначення кількості еритроцитів, лейкоцитів, тромбоцитів, концентрації гемоглобіну, гематокриту та інших гематологічних показників. Оцінювання еритроцитів: розмір, форма, забарвлення, ступінь насичення гемоглобіном, наявність патологічних включень. Анемії та їх лабораторна характеристика. Дослідження лейкоцитів. Визначення лейкоцитарної формули, оцінювання лейкоцитозів, лейкопеній, нейтрофілії, лімфоцитозу, еозинофілії та інших змін. Дослідження тромбоцитів і показників гемостазу. Діагностичне значення тромбоцитопеній, тромбоцитозів і порушень згортання крові.	8
Тема 9. Діагностика порушень обміну речовин, енергії, вітамінів і мінеральних елементів. Діагностика порушень білкового обміну. Діагностика порушень вуглеводного обміну. Дослідження рівня глюкози, кетонів, тіл та інших показників, що характеризують енергетичний обмін. Діагностика порушень ліпідного обміну. Оцінювання основних показників ліпідного профілю та їх змін за патологічних станів. Діагностика порушень обміну макро- і мікроелементів. Клінічне значення дослідження кальцію, фосфору, магнію, калію, натрію, заліза, міді, цинку, кобальту, марганцю, селену та інших елементів. Діагностика гіпо- та гіпервітамінозів. Клінічні ознаки й	2

лабораторні показники порушень обміну жиророзчинних і водорозчинних вітамінів.	
Разом за II семестр	28
Разом	68

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
	денна форма (Н6ВМ_мд_2025)
Тема 1. Теоретичні основи клінічної діагностики. Схема клінічного дослідження тварин. Реєстрація, анамнез і загальне дослідження.	
Історія розвитку клінічної діагностики.	2
Особливості клінічного дослідження тварин у господарствах різного типу	2
Історія хвороби. Спеціальні інструментальні та лабораторні методи клінічного дослідження тварин.	2
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	10
Тема 2. Клінічне дослідження серцево-судинної системи. Оцінювання функціонального стану серця і судин.	
Дослідження артеріального пульсу.	2
Визначення частоти, ритму, наповнення, величини, напруження та форми пульсової хвилі.	2
Дослідження периферичних судин і венозного пульсу.	2
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	8
Тема 3. Клінічне дослідження системи дихання. Дослідження верхніх і нижніх дихальних шляхів.	
Спеціальні методи дослідження органів дихання: рентгенографія, ультразвукографія, ендоскопічні та лабораторні методи.	2
Інтерпретація результатів дослідження з урахуванням клінічних проявів захворювання.	2
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	10
Тема 4. Клінічне дослідження системи травлення у тварин. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин.	
Дослідження вмісту рубця: визначення фізичних показників (колір, запах, консистенція, рН).	4
Визначення загальної кислотності, активності мікрофлори рубця.	2
Підрахунок кількості інфузорій.	2
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	10
Разом за I семестр	62
Тема 5. Клінічне дослідження шлунково-кишкового тракту у моногастричних тварин. Дослідження кишечника,	2

акту дефекації та печінки Дослідження фекалій: органолептичні, фізичні, хімічні, мікроскопічні та паразитологічні методи. Застосування лабораторних, ультразвукових, рентгенологічних та інших спеціальних методів у діагностиці захворювань органів травлення.	
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	6
Тема 6. Клінічне дослідження сечовидільної системи. Лабораторна діагностика захворювань нирок і сечових шляхів. Спеціальні методи дослідження сечовидільної системи: ультрасонографія, рентгенографія, контрастні дослідження та функціональні проби. Інтерпретація результатів лабораторних і спеціальних досліджень.	2
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	6
Тема 7. Клінічне дослідження нервової системи та органів чуття.	
Дослідження вегетативного відділу нервової системи. Дослідження спинномозкової рідини та її діагностичне значення.	2
Застосування спеціальних методів у неврології: електродіагностика, візуалізаційні методи, лабораторні дослідження та функціональні проби.	2
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	8
Тема 8. Клінічне та лабораторне дослідження крові й кровотворних органів. Дослідження кровотворних органів: кісткового мозку, селезінки та лімфатичних вузлів. Клінічне значення результатів цитологічного, морфологічного та лабораторного дослідження.	2
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	6
Тема 9. Діагностика порушень обміну речовин, енергії, вітамінів і мінеральних елементів. Комплексне оцінювання результатів клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень за метаболічних хвороб.	2
Обґрунтування діагнозу, прогнозу та профілактичних заходів.	2
Підготовка доповіді та мультимедійної презентації	6
Разом за II семестр	46
Разом	108

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин» не передбачені робочим навчальним планом та робочою програмою навчальної дисципліни.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПРН ₁ Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.	<i>Поточний:</i> виконання лабораторних робіт, контрольне опитування (колоквіум), виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді та мультимедійної презентації) <i>Семестровий:</i> залік, екзамен
ПРН ₃ Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.	<i>Поточний:</i> виконання лабораторних робіт, контрольне опитування (колоквіум), виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді та мультимедійної презентації) <i>Семестровий:</i> залік, екзамен
ПРН ₂₂ . Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, володіти системою рухових умінь і навичок.	<i>Поточний:</i> виконання лабораторних робіт, контрольне опитування (колоквіум), виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді та мультимедійної презентації) <i>Семестровий:</i> залік, екзамен

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми	Виконання завдань лабораторної роботи	Контрольне опитування (колоквіум)	Виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді та мультимедійної презентації)	Екзамен	Разом по темі
Тема 1. Теоретичні основи клінічної діагностики. Схема клінічного дослідження тварин. Реєстрація, анамнез і загальне дослідження	10	10	5	-	25
Тема 2. Клінічне дослідження серцево-судинної системи. Оцінювання функціонального стану серця і судин	10	10	5	-	25
Тема 3. Клінічне дослідження системи дихання. Дослідження верхніх і нижніх дихальних шляхів	10	10	5	-	25
Тема 4. Клінічне дослідження системи травлення у тварин. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин	10	10	5	-	25
РАЗОМ ЗА I СЕМЕСТР	40	40	20	-	100
Тема 5. Клінічне дослідження шлунково-кишкового тракту у моногастричних тварин. Дослідження кишечника, акту дефекації та печінки	7	5	5	-	17
Тема 6. Клінічне дослідження сечовидільної системи. Лабораторна діагностика захворювань нирок і сечових шляхів.	7	5	5	-	17
Тема 7. Клінічне дослідження нервової системи та органів чуття.	7	3	5	-	15
Тема 8. Клінічне та лабораторне дослідження крові й кровотворних органів.	7	5	5	-	17
Тема 9. Діагностика порушень обміну речовин, енергії, вітамінів і мінеральних елементів	6	3	5	-	14
РАЗОМ ЗА II СЕМЕСТР	34	21	25		80
ЕКЗАМЕН	-	-	-	20	20
РАЗОМ	34	21	25	20	100

**Шкала та критерії оцінювання
виконання завдань лабораторної роботи**

Кількість балів	Критерії оцінювання
для тем 1-4	
10 (максимальна)	студент узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
9	студент повністю виконав завдання лабораторної роботи, продемонстрував високий рівень знань спеціальної ветеринарної термінології, правильно характеризує фізіологічні та фізико-хімічні процеси в організмі тварин за патології, встановлює зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, обґрунтовує вибір методів діагностики. Допускає лише незначні неточності, які не впливають на правильність висновків.
8	студент виконав завдання лабораторної роботи в повному обсязі, добре володіє спеціальною термінологією, правильно пояснює основні фізіологічні та фізико-хімічні зміни в організмі тварин за патології, уміє інтерпретувати результати лабораторних досліджень та пов'язувати їх із клінічними проявами. В окремих випадках потребує незначного уточнення або допомоги викладача.
7	студент виконав основний обсяг завдань лабораторної роботи, продемонстрував достатній рівень знань ветеринарної термінології, розуміє характер основних патологічних змін в організмі тварин, уміє встановлювати зв'язок між клінічними проявами та лабораторними показниками. Допускає окремі помилки під час обґрунтування діагностичних висновків.
6	студент виконав більшість завдань лабораторної роботи, володіє основною спеціальною термінологією, має достатнє розуміння фізіологічних і фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, може визначати основні зміни лабораторних показників та їх діагностичне значення. Потребує незначної допомоги викладача.
5	студент виконав більшість основних завдань лабораторної роботи, володіє базовою ветеринарною термінологією, розуміє окремі патологічні зміни в організмі тварин, може визначати основні лабораторні показники та частково встановлювати їх зв'язок із клінічними проявами. Допускає помилки та неточності, потребує допомоги викладача.
4	студент виконав основну частину завдань лабораторної роботи, має задовільні знання спеціальної термінології, але недостатньо розуміє фізіологічні та фізико-хімічні процеси за патології. Відчуває труднощі під час інтерпретації результатів лабораторних досліджень і встановлення їх зв'язку з клінічними проявами.
3	студент виконав частину завдань лабораторної роботи, володіє обмеженим обсягом спеціальної термінології, має фрагментарні знання щодо патологічних змін в організмі тварин. Може виконати окремі завдання лише за допомогою викладача, допускає суттєві помилки під час пояснення та інтерпретації результатів досліджень.
2	студент виконав лише окремі завдання лабораторної роботи, володіє

	обмеженим обсягом спеціальної термінології, має фрагментарні знання щодо патологічних змін в організмі тварин. Відчуває значні труднощі під час інтерпретації результатів лабораторних досліджень та встановлення їх зв'язку з клінічними проявами, потребує постійної допомоги викладача.
1 (мінімальна)	студент опанував із завдання лабораторної роботи лише частину спеціальної термінології, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів
0	студент не виконав завдання лабораторної роботи
для тем 5-8	
7 (максимальна)	студент узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
6	студент повністю виконав завдання лабораторної роботи, продемонстрував ґрунтовне знання спеціальної ветеринарної термінології, правильно характеризує фізіологічні та фізико-хімічні процеси в організмі тварин за патології, встановлює зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, обґрунтовує вибір основних методів діагностики. Допускає незначні неточності, які самостійно виправляє.
5	студент виконав основний обсяг завдань лабораторної роботи, володіє необхідною спеціальною термінологією, розуміє основні фізіологічні та фізико-хімічні зміни в організмі тварин за патології, уміє пов'язувати клінічні прояви з результатами лабораторних досліджень та визначати діагностичне значення отриманих показників. Допускає окремі помилки або неточності.
4	студент виконав більшість завдань лабораторної роботи, володіє основними термінами ветеринарної медицини, має достатнє розуміння характеру патологічних змін в організмі тварин, може визначати основні відхилення лабораторних показників та встановлювати їх зв'язок із клінічними проявами. Потребує незначної допомоги викладача, допускає помилки під час обґрунтування діагностичних висновків.
3	студент виконав основну частину завдань лабораторної роботи, але має недостатній рівень володіння спеціальною термінологією та поверхове розуміння фізіологічних і фізико-хімічних процесів за патології. Встановлює зв'язок між клінічними проявами та лабораторними показниками лише частково, допускає суттєві помилки та потребує допомоги викладача.
2	студент виконав лише окремі завдання лабораторної роботи, володіє обмеженим обсягом спеціальної термінології, має фрагментарні знання щодо патологічних змін в організмі тварин. Відчуває значні труднощі під час інтерпретації результатів лабораторних досліджень та встановлення їх зв'язку з клінічними проявами, потребує постійної допомоги викладача.
1 (мінімальна)	студент опанував із завдання лабораторної роботи лише частину спеціальної термінології, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів
0	студент не виконав завдання лабораторної роботи
для теми 9	

6 (максимальна)	студент узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
5	студент повністю виконав завдання лабораторної роботи, добре володіє спеціальною термінологією, правильно визначає та пояснює основні фізіологічні й фізико-хімічні процеси за порушень обміну речовин, уміє аналізувати результати лабораторних досліджень і встановлювати їх зв'язок із клінічними проявами, допускаючи незначні неточності.
4	студент виконав основний обсяг завдань лабораторної роботи, володіє основною спеціальною термінологією, розуміє сутність основних порушень обміну речовин, може правильно оцінити основні результати лабораторних досліджень та пов'язати їх із клінічними проявами, але допускає окремі помилки або потребує незначної допомоги викладача.
3	студент виконав більшу частину завдань лабораторної роботи, має задовільні знання спеціальної термінології, розуміє окремі фізіологічні та фізико-хімічні процеси за патології, може за допомогою викладача інтерпретувати результати лабораторних досліджень та встановити їх зв'язок із клінічними проявами, допускаючи суттєві неточності.
2	студент виконав лише окремі завдання лабораторної роботи, володіє обмеженим обсягом спеціальної термінології, має поверхові знання щодо порушень обміну речовин, відчуває труднощі під час інтерпретації результатів лабораторних досліджень та встановлення їх зв'язку з клінічними проявами, потребує значної допомоги викладача.
1 (мінімальна)	студент опанував із завдання лабораторної роботи лише частину спеціальної термінології, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів
0	студент не виконав завдання лабораторної роботи

контрольне опитування (колоквіум)

Кількість балів	Критерії оцінювання
для тем 1-4	
10 (максимальна)	студент узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
9	студент повно та системно засвоїв навчальний матеріал, добре володіє термінологією ветеринарної медицини, правильно пояснює фізіологічні та фізико-хімічні процеси в організмі тварин за патології, самостійно встановлює зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, обґрунтовує вибір основних методів діагностики, лікування та профілактики, допускаючи лише незначні неточності.
8	студент добре засвоїв навчальний матеріал, володіє основною термінологією ветеринарної медицини, розуміє фізіологічні та фізико-хімічні процеси в організмі тварин за патології, уміє встановлювати зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних

	досліджень, правильно визначає методи діагностики, лікування та профілактики, але допускає окремі неточності під час обґрунтування відповіді.
7	студент достатньо засвоїв основний матеріал, володіє термінологією ветеринарної медицини на достатньому рівні, розуміє основні фізіологічні та фізико-хімічні процеси за патології, може встановити основний зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, називає та частково обґрунтовує методи діагностики, лікування і профілактики, допускаючи помилки, які може виправити після зауваження викладача.
6	студент засвоїв основну частину навчального матеріалу, має задовільні знання ветеринарної термінології, розуміє окремі фізіологічні та фізико-хімічні процеси в організмі тварин за патології, встановлює очевидні зв'язки між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знає основні методи діагностики, лікування та профілактики, але потребує допомоги викладача для їх обґрунтування.
5	студент засвоїв базові положення навчального матеріалу, має поверхові знання термінології ветеринарної медицини, може відтворити основні відомості про фізіологічні та фізико-хімічні процеси за патології, частково встановлює зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, називає окремі методи діагностики, лікування та профілактики, допускаючи суттєві помилки.
4	студент має недостатні знання навчального матеріалу, володіє лише окремими термінами ветеринарної медицини, поверхово розуміє фізіологічні та фізико-хімічні процеси в організмі тварин за патології, відчуває труднощі під час встановлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, не може самостійно обґрунтувати вибір методів діагностики, лікування та профілактики.
3	студент засвоїв лише окремі елементи навчального матеріалу, має фрагментарні знання ветеринарної термінології, недостатньо розуміє фізіологічні та фізико-хімічні процеси за патології, не вміє самостійно встановлювати зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, має значні труднощі у визначенні методів діагностики, лікування та профілактики навіть за допомогою викладача.
2	студент має поодинокі та несистемні знання, не володіє необхідною термінологією ветеринарної медицини, не розуміє основних фізіологічних і фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, не може встановити зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, не здатний визначити ефективні методи діагностики, лікування та профілактики.
1 (мінімальна)	студент показав мінімальні знання з термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
0	студент не показав знання з термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб

для тем 5-6; 8	
5 (максимальна)	студент узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
4	студент добре засвоїв навчальний матеріал, знає основну термінологію ветеринарної медицини, розуміє фізіологічні та фізико-хімічні процеси в організмі тварин за патології, уміє встановлювати зв'язок між основними клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, правильно визначає основні методи діагностики, лікування і профілактики хвороб, допускаючи незначні неточності.
3	студент засвоїв основний навчальний матеріал, володіє базовою термінологією ветеринарної медицини, має загальне розуміння фізіологічних і фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, може встановити основний зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, називає основні методи діагностики, лікування і профілактики хвороб, але допускає окремі помилки та потребує допомоги викладача під час обґрунтування відповіді.
2	студент засвоїв лише окремі елементи навчального матеріалу, має недостатні знання ветеринарної термінології, поверхово розуміє фізіологічні та фізико-хімічні процеси в організмі тварин за патології, відчуває труднощі під час встановлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, не може самостійно обґрунтувати вибір методів діагностики, лікування та профілактики хвороб.
1 (мінімальна)	студент має фрагментарні знання навчального матеріалу, недостатньо володіє термінологією ветеринарної медицини, не розуміє сутності основних фізіологічних і фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, не може встановити зв'язок між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, має значні труднощі у визначенні методів діагностики, лікування та профілактики хвороб.
0	студент не показав знання з термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
для тем 7; 9	
3 (максимальна)	студент узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
2	студент засвоїв основний матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб, але допускає окремі неточності

1 (мінімальний)	студент має мінімальні знання з термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
0	студент не показав знання з термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб

виконання завдань самостійної роботи (підготовка доповіді та мультимедійної презентації)

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 (максимальна)	студент повністю розкрив тему доповіді, узагальнив і систематизував отримані знання, правильно використовує ветеринарну термінологію, пояснює патологічні процеси, встановлює зв'язок між клінічними проявами та результатами досліджень. Презентація змістовна, логічна, наочна, доповідь викладена послідовно та впевнено.
4	студент достатньо повно розкрив тему, правильно використовує основні ветеринарні терміни, пояснює основні патологічні процеси та діагностичні підходи. Доповідь логічна, презентація відповідає темі, однак містить незначні неточності або недоліки в оформленні.
3	студент розкрив основний зміст теми, але має окремі прогалини у знаннях і неточності у використанні термінології. Доповідь недостатньо систематизована, зв'язок між клінічними проявами та результатами досліджень встановлено частково. Презентація містить основну необхідну інформацію.
2	студент висвітлив лише окремі питання теми, демонструє фрагментарні знання та недостатнє володіння ветеринарною термінологією. Доповідь має порушення логіки викладу, презентація неповна або недостатньо наочна, висновки поверхові та необґрунтовані.
1 (мінімальна)	студент подав доповідь, яка містить лише окремі відомості за темою, має значні помилки та недостатній рівень розуміння матеріалу. Презентація неповна, доповідь викладена несистемно, висновки відсутні або не відповідають темі.
0	студент не підготував і не представив доповідь з презентацією

Підсумковий контроль – екзамен – згідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти ПДАУ ЗВО за відповідь на питання екзаменаційного білета може отримати 20 балів.

Шкала та критерії оцінювання підсумкових знань здобувачів вищої освіти на екзамені*

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
для 1-2-го теоретичного питання	6 (максимальна)	студент опанував та оволодів знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо

		вибору ефективних методів діагностики хвороб повному обсязі
	5	студент узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороб
	4	студент опанував та узагальнив отримані знання щодо термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороб
	3	студент опанував та засвоїв значну частину матеріалу за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороб
	2	студент опанував значну частину знань термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороб
	1 (мінімальна)	студент показав мінімальне володіння теоретичним матеріалом дещо вищим за початковий відповідно до знань термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установленні зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходженні рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороб.
	0	відсутність відповіді на теоретичне питання відповідно до знань термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установленні зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходженні рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороб, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
Для 3-го теоретичного питання	8 (максимальна)	студент опанував курс дисципліни та оволодів знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики

		хвороби в повному обсязі
	7	студент узагальнив отримані знання та опанував знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороби на середньому рівні
	6	студент опанував та оволодів знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороби в повному обсязі
	5	студент узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороби
	4	студент опанував та узагальнив отримані знання щодо термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, хвороби
	3	студент опанував та засвоїв значну частину матеріалу за знаннями термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороби
	2	студент опанував значну частину знань термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороби
	1 (мінімальна)	студент показав мінімальне володіння теоретичним матеріалом дещо вищим за початковий відповідно до знань термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установленні зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходженні рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороби
	0	студент не показав знання з термінології ветеринарної медицини, визначення фізико-хімічних процесів в

		організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики хвороби

** екзамен складається з 3 теоретичних питань
Максимальна кількість балів на екзамені – 20.*

За досягнення у науковій, дослідницькій та іншій діяльності, пов'язаній із навчальною дисципліною (конкурсах наукових робіт, підготовка наукових публікацій, участь у конференціях, міжнародних проєктах, науково-дослідній роботі кафедри тощо), здобувачу вищої освіти можуть бути нараховані заохочувальні бали понад основну шкалу оцінювання.

Загальна кількість заохочувальних балів під час поточного контролю з навчальної дисципліни не може перевищувати 10 балів.

Для освітніх компонентів, які вивчаються впродовж двох і більше семестрів, загальна підсумкова оцінка визначається як середньозважена з урахуванням усіх оцінок, одержаних у попередніх і поточному семестрах.

Середньозважена оцінка визначається за формулою:

$$R_{czo} = (R_1 \times K_1 + R_2 \times K_2 + R_3 \times K_3) / K_{заг},$$

де: R_{czo} - середньозважена оцінка за навчальну дисципліну;

R_1, R_2, R_3 - оцінки за семестровий контроль з навчальної дисципліни у відповідних семестрах за 100-бальною шкалою;

K_1, K_2, K_3 - обсяг навчальної дисципліни в кредитах ЄКТС, що вивчався у відповідному семестрі;

$K_{заг}$ - загальний обсяг навчальної дисципліни в кредитах ЄКТС.

Навчальна дисципліна «Клінічна діагностика хвороб тварин» має загальну кількість годин 210 (7,0 кредитів ЄКТС): в I семестрі 120 годин (4,0 кредити ЄКТС), в II семестрі 90 годин (3,0 кредити ЄКТС).

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під час вивчення навчальної дисципліни

Засоби навчання: тварини, фіксаційна закрутка для коней, носові щипці, мотузки, марлеві бинти, плакати, вата, спирт, стетоскопи, фонендоскопи, простирадла для аускультації, аудіозаписи нормальних тонів, їх змін і шумів серця, перкусійні молоточки, плесиметри, зівники, шпатель-освітлювач Габріолавігуса (ШОГ), носо-шлункові і рото-шлункові зонди, руменограф, бюретки (2,0 мл), піпетки (1,0 мл), електрокардіограф, електрокардіограми, аудіозаписи нормальних серцевих тонів та їх змін, аудіозаписи серцевих шумів, аудіозаписи нормальних і патологічно змінених дихальних шумів, пробірки лабораторні, хімічні реактиви, дозатор поршневий для пробірок, тварини, біологічний матеріал, сечові катетери, піхвове дзеркало вазелінове масло, циліндр мірний, універсальний урометр, індикаторний папір для рН-метрії, мікроскопи, центрифуга, предметні і покривні стекла, центрифужні пробірки, голки, лікарські засоби, зразки кормів, Гемометри Салі, піпетки (0,02 мл), пробірки, біологічний матеріал, хімічні реактиви, апарат

Панченкова, вата, лічильні камери Горяєва, покривні стекла, піпетки (1 мл, 5 мл), фотоколориметр, рефрактометр, бюретки (50 мл, 2 мл), піпетки (0,2; 1; 2; 5; 10 мл), очні піпетки, скляні палички, резинові пробки.

Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення необхідного для вивчення навчальної дисципліни забезпечує навчально-наукова лабораторія терапії кафедри терапії імені професора П.І. Локеса.

13. Політика навчальної дисципліни

Ключові принципи, якими керуються викладач і здобувачі вищої освіти: повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у взаєминах, партнерство. Активність, ініціативність і творчий підхід заохочуються.

– щодо термінів виконання та перескладання:

Усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлені терміни. Оцінки, отримані здобувачем вищої освіти, вносяться викладачем в електронний журнал АСУ ПДАУ. Пропущені без поважної причини заняття опрацьовуються самостійно. У разі невиконання здобувачем вищої освіти завдань або неучасті в заходах поточного контролю за відповідний вид навчальної діяльності виставляється оцінка «0» балів. Здобувач вищої освіти має право підвищити результати поточного контролю шляхом виконання відповідних завдань до початку семестрового контролю, окрім тих, які проводилися під час аудиторних занять. Відпрацювання пропущених заходів поточного контролю здійснюється виключно з метою оцінювання результатів навчання, які не були оцінені у встановлені строки. Здобувач, який не з'явився без поважної причини на екзамен, вважається таким, що має підсумкову академічну заборгованість. Повторне проходження екзамену для ліквідації підсумкової академічної заборгованості (FX) допускається двічі: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку формує декан факультету, за участю викладачів відповідної кафедри. Здобувач вищої освіти, який одержав під час семестрового контролю незадовільну оцінку F має право повторно опанувати освітній компонент.

– щодо академічної доброчесності:

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись політики, стандартів і процедур дотримання академічної доброчесності які регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАУ, Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ПДАУ, Кодексом академічної доброчесності ПДАУ. На факультеті функціонує Комісія з академічної доброчесності, яка здійснює загальний моніторинг та контроль за дотримання норм та принципів академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу. Обов'язковими вимогами є: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної і наукової діяльності.

Процедура розгляду порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти регламентована Кодексом академічної доброчесності ПДАУ.

– щодо використання інструментів штучного інтелекту:

Використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі здійснюється відповідно до Правил використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі Полтавського державного аграрного університету. Студент при опануванні дисципліни може використовувати продукт згенерований ШІ, але при цьому несе особисту відповідальність за зміст та результати роботи, підготовленої із використанням систем штучного інтелекту. Використання ШІ не звільняє студента від дотримання принципів академічної доброчесності, вимог законодавства щодо авторського права та захисту персональних даних, а також не повинно підміняти його самостійну пізнавальну діяльність. Факт використання системи штучного інтелекту під час підготовки академічної роботи підлягає обов'язковому розкриттю із зазначенням використаного інструмента та мети його застосування. Інструменти ШІ можуть використовуватися здобувачами вищої освіти як допоміжний засіб для пошуку та структурування інформації, генерування ідей, формулювання запитань, мовного редагування завдань, візуалізації інформації для підготовки презентації. У разі використання у завданні текстів, зображень, даних або інших результатів, згенерованих ШІ, здобувач вищої освіти повинен зазначити факт такого використання із зазначенням інструменту ШІ та способу його використання. Не допускається використання ШІ для повного виконання завдання, подання згенерованих ШІ результатів як власного результату навчальної діяльності без зазначення факту їх використання, створення або подання недостовірної, сфабрикованої чи фальсифікованої інформації, генерування неіснуючих джерел, посилань або інших даних. У разі встановлення факту таких порушень здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання і презентацію за новою темою.

– щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим.

- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті. Особливості неформального/інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти ПДАУ. Здобувач вищої освіти може опанувати рекомендований онлайн-курс та перезарахувати здобуті результати навчання як частину навчальної дисципліни. Перезарахування може відбуватися упродовж семестру, у якому відбувається опанування освітнього компонента, проте не пізніше ніж за місяць до встановленої дати семестрового контролю.

– щодо оскарження результатів оцінювання:

Порядок оскарження контрольних заходів урегульовано Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАУ. Результат оцінювання можна оскаржити не пізніше наступного робочого дня після його

оголошення. Для оскарження результату оцінювання цього здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до декана факультету. Заяву щодо оскарження результатів оцінювання розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням декана факультету. Результатом розгляду апеляції є прийняття комісією рішення, що попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання з відповідного освітнього компонента і не змінюється або рішення, що попередня оцінка знань здобувача не відповідає рівню досягнення результатів навчання здобувача з відповідного освітнього компонента, здобувач заслуговує іншої оцінки.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Корчан М. І., Корчан Л. М. Клінічна діагностика хвороб тварин у запитаннях і відповідях: навч. посібник. Полтава: ПП «Астроя», 2021. 324 с.
2. Клінічна діагностика хвороб тварин /Левченко В. І. та ін.; за ред. В. І. Левченка. Біла Церква, 2017. 544 с.
3. Клінічна діагностика хвороб тварин /Левченко В. І. та ін.; за ред. В. І. Левченка. Біла Церква. 2004. 608 с.
4. Клінічна діагностика хвороб тварин /Левченко В. І. та ін.; за ред. В. І. Левченка. К.: Урожай, 1995. 368 с.
5. Левченко В. І. Методи лабораторної діагностики хвороб тварин / Левченко В. І. та ін.; за ред. В. І. Левченка. Київ: Урожай, 2010. 437 с.

Допоміжні

1. Левченко В. І., Влізло В. В., Кондрахін І. П., Карпуть І. М. та ін. Внутрішні хвороби тварин : у 2 ч.; за ред. В. І. Левченка. Біла Церква. 2012. Ч. 1. 528 с.
2. Левченко В. І., Влізло В. В., Кондрахін І. П., Карпуть І. М. та ін. Внутрішні хвороби тварин: у 2 ч. ; за ред. В. І. Левченка. Біла Церква. 2015. Ч. 2. 610 с.
3. Сукманський О. І., Улизько С. І. Ветеринарна гематологія : навч. посібник. Одеса, 2009. 234 с.
4. Зарицький С. М., Канівець Н. С. Електрокардіографічні зміни у свійського собаки за кардіоміопатії на фоні ожиріння. Вирішення сучасних проблем у ветеринарній медицині : матеріали ІХ всеукр. наук.-практ. інтернет- конф. (м. Полтава, 15–16 лют. 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 19–21.
5. Зарицький С. М., Канівець Н. С., Бурда Т. Л. Рекомендації з діагностики та лікування дилатаційної кардіоміопатії за ожиріння у свійських собак. Полтава, 2024. 37 с.
6. Зарицький С. М., Бурда Т. Л. Методи проведення електрокардіографії у коней. Актуальні аспекти внутрішньої патології тварин: виклики, досвід, інновації, перспективи : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 85- річчю від дня народження доктора ветеринарних наук, професора, академіка НААН, Заслуженого

працівника ветеринарної медицини України Левченка Володимира Івановича (м. Біла Церква, 6–7 листоп. 2025 р.). Біла Церква, 2025. С. 32-34.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин, що містить міжнародні стандарти, рекомендації та нормативні документи у сфері діагностики, профілактики й контролю хвороб. URL: <https://www.woah.org/en/home/> (дата звернення 01.09.2026 р.)
2. Міжнародні кодекси та посібники з діагностики хвороб наземних і водних тварин. URL: https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/?utm_source= (дата звернення 01.09.2026 р.)
3. Міжнародна бібліографічна база даних наукових публікацій у галузі медицини, ветеринарної медицини, біології, патології та лабораторної діагностики. URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?utm_source= (дата звернення 01.09.2026 р.)
4. Інформаційні матеріали з ветеринарної діагностичної візуалізації та професійної підготовки фахівців. URL: <https://www.ecvdi.org/> (дата звернення 01.09.2026 р.)